

- ชื่อโครงการ** : การบูรณาการการเรียนรู้เพื่อชุมชน โดยเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้
เชียงใหม่-ลำพูน
- ชื่อผู้วิจัย** : นายสุเมธ พรหมรักษา
- ทุนอุดหนุนการวิจัย** : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ระยะเวลาทำการวิจัย** : 1 ปี 6 เดือน ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2546 – 31 ธันวาคม 2547

บทคัดย่อ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชียงใหม่-ลำพูน เป็นกลุ่มคนที่มาร่วมกันทางความคิด เล็งเห็นปัญหาการดำรงชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับให้ความสำคัญกับการศึกษา ในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาและพัฒนาต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นและมีสังคมชุมชนที่พึงประสงค์ จึงได้ตั้งโจทย์วิจัยว่า จะบูรณาการการเรียนรู้เพื่อชุมชนโดยเครือข่ายชุมชนในเชิงระบบได้อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลองค์ความรู้เดิมและศึกษาความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาของชุมชน แล้วหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้พร้อมกับศึกษาผลการประยุกต์แนวทางการเรียนรู้นั้น คาดหวังว่าจะได้แนวทางในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมและชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วย จะทำให้เกิดวิสัยทัศน์ใหม่ทางการศึกษา จนถึงเป็นบทเรียนเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาโดยครอบคลุมและชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อการขยายผลไปสู่ท้องถิ่นอื่น ๆ และเชื่อมประสานกับการศึกษาในและนอกโรงเรียน

การศึกษาวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สืบค้นภูมิปัญญาและแสวงหาองค์ความรู้ของชุมชน เดินทางไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ตามภูมิภาคต่าง ๆ แล้วนำความรู้มาบูรณาการใช้กับกลุ่มเยาวชนในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัยและค่าวิถีชีวิต ซึ่งกลุ่มเป้าหมายนอกจากจะเป็นสมาชิกในเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่แล้ว ยังรวมไปถึงเยาวชนทั่วไปที่สนใจเข้าร่วมโครงการตามโอกาสที่เหมาะสมด้วย

ผลจากการบูรณาการการเรียนรู้ ทำให้เห็นแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว ได้แก่ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพียงอย่างเดียว การจัดการศึกษาโดยครอบครัวอิงกับระบบโรงเรียน และการจัดการศึกษาโดยครอบครัวร่วมกับกลุ่มหรือชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมโดยครอบครัวและโรงเรียนนั้น สามารถริเริ่ม

ดำเนินการได้ แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่องต่อไปอีก ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปของค่ายวิถีชีวิตนั้นเยาวชนส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้วิถีชีวิตได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มและกิจกรรมที่เป็นแบบฝึกหัดให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พอจะประมวลสรุปได้ว่า หลักสูตรสำหรับการเรียนรู้ตามอริยาศาสตร์ ต้องเป็นบทเรียนที่มาจากสถานการณ์ที่เป็นจริง บูรณาการอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต ตั้งโจทย์จากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อาศัยกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งที่อิงการศึกษาในโรงเรียน นอกโรงเรียนและเป็นการศึกษาตามอริยาศาสตร์เต็มเวลา โดยการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรม ผู้ปกครอง โดยเฉพาะโรงเรียนและองค์กรในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงเครื่องตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลเท่านั้น แต่จะต้องตอบสนองหรือสอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วย